

Weidevogels in de knel (PaulvanKan 2013)

bronnen

excursie weidevogelgebied Die Hetter, NABU, Kreis Kleve (Susanne Klostermann, 2013)
red de rijke weide (Nadja Jansma, Vogels, 2013/3)
agrarisch natuurbeheer vraagt minder kwantiteit en meer kwaliteit (interview David Kleijn, Vogelnieuws, 2013/4)
agrarisch natuurbeheer is weinig effectief (Kees de Heer, Natura, 2013/3)
www.redderijkeweide.nl
de Eempolder, een weidevogelmagneet (Celine Roodhart, Kruisbek)
weidevogels in een veranderend landschap (Jan van der Geld, Niko Groen en Ron van't Veer, KNNV, 2013)

inleidend

De factoren die weidevogels negatief beïnvloeden zijn legio. Je kunt je afvragen waarom er nog weidevogels zijn en waarom in gunstige gebieden de aantallen licht toenemen. Dat heeft te maken met de ouderdom. eenmaal volwassen kunnen ze 25-40 jaar worden. verjonging vindt nauwelijks plaats, waardoor de populaties vergrijzen. We zitten nu in de periode dat alle vogels van de tijd dat t nog redelijk (jaren 80) was sterven.

weidevogels in Duitsland (Die Hetter, bij Emmerich)

- Natura2000 gebied: boeren zijn vrij om te verkopen aan natuurbescherming
- Duitsland geeft meer subsidie aan teelt biobrandstof (maïs) dus kiezen boeren daarvoor
- ook subsidie voor later maaien, maar geen sancties
- gevolg: Natura2000 gebied wordt ecologisch ongeschikt, aantallen kelderen
- Die Hetter: ooit watersnip-paradijs, nagenoeg verdwenen, idem andere weidevogels

weidevogels in Nederland

- sinds 1990 is het aantal broedparen grutto gehalveerd en bedraagt nu (2013) 32.000.
- sinds 1960 is meer dan 60 procent van alle weidevogels verdwenen
- in enkele gebieden na 2000 sterke kentering (Eempolder, Amstelland, Delfland)

cycli weidevogels en graslandbeheer

- maart: rollen grasland, jonge hazen te klein en worden platgewalst
- rond 10 mei: jonge grutto's e.a. 3 weken afhankelijk en kwetsbaar
- 1 juni: jongen min of meer zelfstandig en minder kwetsbaar

invloed weer

- nat voorjaar is positief: gras veel later hoog en land onbegaanbaar dus later maaien
- koud voorjaar is negatief: jongen groeien langzaam (weinig insecten) te laat groot

oorzaken achteruitgang

- afname potentieel geschikt leefgebied: open, klei/veen, nat in winter/voorjaar, weinig wegen/bebouwing
- verlaging grondwaterstand: (1) boer kan vroeger op t land om te maaien (2) voedingstoffen (fosfaat?) komen vrij waardoor eutrofiering en dus snelle groei gras en dus eerder maaien (3) insecten zitten dieper in bodem (4) klei droogt uit, wordt keihard, vogels komen met snavel er niet meer doorheen
- meer bemesting: (1) minder variatie aan kruiden (6 ipv 25) waardoor minder insecten daartussen voor jongen (2) hoger gras moeilijk begaanbaar voor jongen (3) om voldoende eiwitten naar binnen te krijgen moet langer maar moeilijker gelopen worden (4) dat kost meer energie dan het oplevert en (5) meer beweging dus meer kans gezien te worden door predator

- kunstmest in plaats van stalmest: (1) minder insecten die op stalmest afkomen (2) minder variatie in vegetatie (hoogte gras, aantal soorten kruiden) waardoor minder insecten
- vroeger maaien (want eerder begaanbaar en gras eerder hoog): (1) jongen gemangeld, zeker bij buiten naar binnen maaien (2) bij cyclomaai (maaischijven in lange armen) met breedten tot 16 m en hoge snelheid maken jongen geen enkele kans te vluchten (3) na het maaien geen dekking terwijl jongen nog kwetsbaar voor predatoren (4) na het maaien alles dood, ook insecten, dus geen voedsel
- egalisatie: (1) minder hoogteverschil waardoor minder variatie in vegetatie en hoogte (groeisnelheden verschillen normaal door natte en droge plekken) (2) minder geschikte nestplekken, want voor elk soort weer net iets anders)
- hogere veedruk: (1) vertrapping nesten (2) verdichten bodem
- meer recreatie en verkeer: (1) verstoring ouders, die moeten 20 uur per dag voedsel zoeken voor jongen (2) energie in alarmeren en vluchten in plaats van in voedsel zoeken
- meer hoge bomen: kraaiachtigen, maken vaak groepsgewijs jacht op jongen
- meer vossen: door drogere graslanden en minder sloten beter bereikbaar
- meer ganzen door hoge voedselrijkdom gras: voortdurende onrust door alarmeren, opvliegen

oplossingen: maatregelen

- later of liever niet rollen
- ruwe stalmest in plaats van kunstmest
- bestrijden vos
- populatiebeheer grauwe gans
- afvlakken slootkante, oevers afschrappen, oevers zonder riet, plas-drasplekken
- eerste maaibeurt na 1 juni (bij laat voorjaar nog later)
- half juni maaien, niet veel later want dat bevordert equisetum (giftig en dus hooi onverkoopbaar)
- hogere grondwaterstand
- grote eenheden met voldoende rust en geen bomen

oplossingen: beleid

- huidig agrarisch natuurbeheer weinig effectief, kost rijk per jaar 42 miljoen (Kleijn, Dijkstra)
- 200.00 ha weidelandschap (20% totaal) in 2020 in ruil voor minder pacht of paar ct meer per liter melk (project 'red de rijke weide')
- Vogelbescherming: aanvullend hierop weidevogelboerderijen
- grote aangesloten eenheden als buffer rond natuurgebieden
- nieuwe Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL, 2010): (1) kansrijke kerngebieden en (2) afgestemd beheer, mn op kuikenland (knelpunt: contractduur 6 jaar, dus kans op terugval)
- collectieven van beschermers, zowel boeren als natuurbeschermingsorganisaties, bijvoorbeeld: Amstelland (agrarische natuurvereniging en ..) of Eempolder (Agrarische Natuurbeheervereniging Ark- en Eemlandschap en Natuurmonumenten)
- samenwerking boeren particulieren, overheden en

Weidevogelsoorten

grutto, Kievit, scholekster, kluut, slobbeend, bergeend, tureluur, watersnip, kempaan, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kuifeend, visdief, zwarte stern, wintertaling, kwartel, grauwe gors, paapje, roodborsttapuit (volgens van der Geld et al, 2013)